

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 495/2024-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátska kancelária JUDr. Vladimír Filičko, PhD., s. r. o., Kováčska 28, Košice, proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 11CoPr/1/2021 z 25. februára 2021 a proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/68/2021 z 29. novembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 4. marca 2024 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky, ktorou namieta porušenie svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu vlastníctva podľa č. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Napadnuté rozsudky krajského súdu a najvyššieho súdu navrhuje sťažovateľka zrušiť a vrátiť vec krajskému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Zároveň si uplatnila náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Zo sťažnosti a z priložených napadnutých rozhodnutí vyplýva, že sťažovateľka bola v procesnom postavení žalovanej sporovou stranou v konaní vedenom Okresným súdom Zvolen pod sp. zn. 19Cpr/7/2019 o zaplatenie sumy 14 215,16 eur s príslušenstvom z titulu zmluvného záväzku sťažovateľky z kvalifikačnej zmluvy nahradiť výdavky zamestnávateľa vynaložené na zvyšovanie kvalifikácie sťažovateľky po výpovedi pred uplynutím zmluvne dohodnutej doby zotrvania

v pracovnom pomere. Okresný súd rozsudkom č. k. 19Cpr/7/2019-270 zo 16. septembra 2020 uložil sťažovateľke povinnosť zaplatiť sumu 10 533,65 eur s úrokom z omeškania, ktorá predstavovala náhradu mzdy poskytovanú žalobcom (Fakultná nemocnica s poliklinikou F.D. Roosevelta Banská Bystrica, pozn.) sťažovateľke za pracovné voľno počas jej štúdia. V prevyšujúcej časti (suma odvodov žalobcu za sťažovateľku, pozn.) žalobu zamietol. Okresný súd priznal žalobcovi náhradu trov konania v rozsahu 48,2 %. Okresný súd v odôvodnení rozsudku (bod 48.3) z listinného dôkazu (kvalifikačná dohoda zo 7. septembra 2016) zistil, že sťažovateľka sa zmluvou zaviazala žalobcovi nahradiť konkrétny druh nákladov súvisiacich so zvýšením svojej kvalifikácie v prípade nesplnenia záväzku trvania pracovného pomeru po dohodnutú dobu, a to náhrady mzdy. Celkovú sumu nákladov predstavujú podľa tejto kvalifikačnej dohody prijaté náhrady mzdy vo výške priemerného zárobku sťažovateľky podľa § 134 Zákonníka práce. Podľa bodu 7 tejto zmluvy sa sťažovateľka zaviazala nahradiť žalobcovi celkovú sumu nákladov vynaložených do doby skončenia pracovného pomeru aj v prípade, že by so žalobcom rozviazala pracovný pomer ešte pred získaním predpokladanej kvalifikácie. Okresný súd uviedol, že absolvovanie 9-mesačnej povinnej praxe v rámci špecializačného štúdia nebolo výkonom práce lekára, za ktorú mu prináleží mzda, ako tvrdila sťažovateľka, ale išlo o výkon odbornej zdravotníckej praxe. Za toto obdobie jej prináležala náhrada mzdy za pracovné voľno počas štúdia vo výške priemerného zárobku, ktoré aj podľa výplatných lístkov preukázateľne dostala. K neplatnosti kvalifikačnej zmluvy z dôvodu nevyčíslenia celkových nákladov okresný súd uviedol (bod 54), že zmluvné strany si v bode 6 predmetnej zmluvy vymienili, aké konkrétne druhy nákladov spojených so zvyšovaním kvalifikácie má nahradiť zamestnanec (náhrady mzdy za poskytnuté dni pracovného voľna podľa bodu 3 zmluvy, teda aj za absolvovanie predpísanej praxe) a aká bude celková suma nákladov (vo výške prijatých náhrad mzdy vo výške priemerného zárobku podľa § 134 Zákonníka práce). Okresný súd preto uzavrel, že kvalifikačná zmluva spĺňa zákonné náležitosti.

3. Proti výrokom I a III tohto rozsudku podala sťažovateľka odvolanie, argumentujúc nesprávnym právnym posúdením veci, arbitrárnosťou a vecnou nesprávnosťou rozhodnutia. O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom sp. zn. 11CoPr/1/2021 z 25. februára 2021 tak, že rozsudok okresného súdu v napadnutej časti potvrdil. V odôvodnení sa krajský súd stotožnil s právnym posúdením veci a odôvodnenie považoval za primerané a dostatočné. K námietke sťažovateľky uviedol, že poukaz na českú judikatúru nezodpovedá súdnej praxi slovenských súdov v zmysle § 220 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), rozhodnutie slovenských súdov, s ktorým by bolo napadnuté právne posúdenie v rozpore, neuviedla. Krajský súd ďalej uviedol, že zamestnancovi patrí mzda len za vykonanú prácu pre zamestnávateľa a počas odbornej praxe (v rozsahu žalovaného nároku) nevykonávala prácu pre zamestnávateľa. Sťažovateľka opakovane v konaní namietala, že mala byť dočasne pridelená na výkon práce k inému zamestnávateľovi podľa § 58 Zákonníka práce. K tomu krajský súd uviedol, že bez existencie osobitnej dohody podľa § 58 Zákonníka práce, čo nebolo sporné a bolo výslovne vylúčené zmluvou medzi zamestnávateľom a Univerzitnou nemocnicou Bratislava, neprichádza do úvahy nárok na mzdu od žalobcu ako zamestnávateľa za výkon práce pre inú osobu. Predmetom priznaného žalovaného nároku je vrátenie náhrady mzdy za dni študijného voľna, ktoré poskytol zamestnávateľ na zmluvnom základe so sťažovateľkou a ktoré sa sťažovateľka zaviazala nahradiť v prípade predčasného skončenia pracovného pomeru. Krajský súd uviedol, že v konaní bolo listinnými dôkazmi preukázané, že sťažovateľka žiadala o poskytnutie študijného voľna,

zamestnávateľ jej ho poskytol a povinnú prax aj absolvovala. Žalobca sa domáhal plnenia s odkazom na ukončenie pracovného pomeru výpoveďou sťažovateľky pred získaním kvalifikácie (porušenie bodu 7 dohody o zvýšení kvalifikácie), ktorú vyhodnotil ako neodporujúcu zákonu. Sťažovateľka namietala aj nedostatok zákonných náležitostí kvalifikačnej zmluvy, ktoré videla v tom, že nebola prípadná náhrada nákladov zamestnávateľa súvisiacich so štúdiom sťažovateľky, ktoré bude povinná uhradiť, vyčíslená konkrétnou sumou. Krajský súd uviedol, že v kvalifikačnej zmluve si sťažovateľka dohodla so žalobcom všetky podmienky týkajúce sa zvyšovania kvalifikácie, obsah tejto zmluvy bol sťažovateľke podľa jej bodu 12 známy, svojím podpisom potvrdila, že dohodu uzavrela slobodne a vážne. Obsah zmluvy začala spochybňovať až po tom, čo ju zamestnávateľ vyzval podľa bodov 7 a 8 zmluvy na splnenie záväzku náhrady nákladov.

4. Sťažovateľka podala dovolanie podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP, v ktorom namietala, že kvalifikačná zmluva je neplatná z dôvodu absencie určenia celkových nákladov, ktoré je potrebné vrátiť, ktorú pri vymedzení spôsobom uvedeným v zmluve považuje za nedostatočnú. Zároveň sťažovateľka namietala, že žalobca si uplatňuje nárok *de facto* na vrátenie mzdy za prácu, ktorá bola vykonaná žalovanou, a nie nárok na náhradu mzdy, pretože po vecnej stránke išlo o dočasné pridelenie podľa § 58 ods. 2 Zákonníka práce a sťažovateľka vykonávala prácu, za ktorú jej patrí mzda.

5. Najvyšší súd meritórne prejednal dovolanie sťažovateľky a napadnutým rozsudkom ho zamietol ako nedôvodné. V odôvodnení najvyšší súd zrekapituloval podstatné zistenia a právne posúdenie a uviedol, že napadnutý rozsudok v bodoch 9 až 17 v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie (body 48.1 až 56) spĺňa zákonné náležitosti, je zrozumiteľný a interpretačne presvedčivý. Vadu zmätočnosti teda nezistil.

6. K namietanému právnomu posúdeniu uviedol, že sťažovateľka sa zaviazala zotrvať v pracovnom pomere u žalobcu po dobu piatich rokov po úspešnom zvýšení kvalifikácie a zmluvné strany prehlásili, že dohodu uzavreli slobodne a vážne (body 3, 4, 5, 6, 7 a 12 kvalifikačnej dohody, body 5 až 7). Posúdením obsahu dojednaných zmluvných podmienok je podľa najvyššieho súdu nepochybné, že dohoda spĺňa obsahové náležitosti v zmysle § 155 ods. 2 Zákonníka práce. Právny úkon je určitý, jeho obsah nie je vnútorne rozporný a určitosť obsahu vyplýva z textu dohody. Zvyšovanie kvalifikácie je prekážkou na strane zamestnanca, v prípade neplateného pracovného voľna mu neprináleží nárok na mzdu ani na náhradu mzdy okrem prípadov, ak sa zamestnávateľ k tomu zaviazal (§ 140 ods. 2 Zákonníka práce). Z judikatúry najvyššieho súdu vyplýva, že celková suma nákladov zamestnávateľa môže byť vyjadrená iným než číselným vyjadrením určitej sumy. Stačí, ak je uvedená tak určito, že medzi zmluvnými stranami nemôžu vzniknúť pochybnosti o tom, čo chceli ako celkovú sumu v dohode vzájomne dohodnúť (R 10/1980). Súčasťou nákladov, ktoré je zamestnanec povinný uhradiť v prípade nesplnenia záväzku, je náhrada mzdy, ktorá tvorí spravidla najväčšiu časť celkovo vynaložených nákladov zamestnávateľa, povinnosť na úhradu sa vzťahuje aj na študijný príspevok, stravovanie a zľavu na cestovnom (R 7/1984).

7. K námietke faktického dočasného pridelenia najvyšší súd uviedol, že zo zmlúv o spolupráci pri výkone odbornej zdravotníckej praxe z 21. septembra 2016 (v spise na č. 1. 161 až 163), z 10. marca 2017 (v spise na č. 1. 165 až 167) a z 21. novembra 2017 (v spise na č. 1. 168 až 170) vyplýva, že žalobca ich uzavrel s Univerzitnou nemocnicou Bratislava na účely zabezpečenia vykonania odbornej praxe žalovanej. Podľa bodu IV písm. g) predmetných zmlúv sa pracovný

pomer sťažovateľky a žalobcu počas výkonu odbornej zdravotníckej praxe nemení a účasť na praxi nie je dočasným pridelením v zmysle § 58 a nasl. Zákonníka práce. Na základe uvedeného dojednania sa odborná prax žalovanej vykonávala. Jej realizáciou nedošlo k zmene pracovného pomeru, len žalovaná bola zaradená na špecializačné štúdium, ktorého praktickú časť vykonávala v Univerzitetnej nemocnici Bratislava formou praktickej výučby. Z okolností preskúmvanej veci je podľa názoru najvyššieho súdu nesporné, že vykonaním odbornej praxe žalovanej v Univerzitetnej nemocnici Bratislava nedošlo k zmene ani vzniku individuálneho pracovnoprávneho vzťahu medzi žalovanou a Univerzitnou nemocnicou Bratislava. Absolvovanie 9-mesačnej povinnej praxe v rámci 36-mesačného špecializačného štúdia nebolo výkonom praxe lekára, za ktorú by žalovanej patrila mzda; išlo o výkon odbornej zdravotníckej praxe. Bez uzavretia dohody o dočasnom pridelení v zmysle § 58 Zákonníka práce nemožno výkon odbornej praxe sťažovateľkou považovať za výkon práce pre Univerzitnú nemocnicu Bratislava ani pre žalobcu. Najvyšší súd preto uzavrel, že sudy nižších inšancií vec právne posúdili správne.

II.

Sťažnostná argumentácia

8. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že krajský súd ani najvyšší súd sa nevysporiadali s jej argumentáciou dostatočne, keď nedali odpovede na relevantné otázky. Konkrétne, že kvalifikačná zmluva nemohla byť platným právnym úkonom z dôvodu nevyčíslenia celkovej sumy nákladov, ktoré bude sťažovateľka povinná uhradiť. Pri uzatváraní kvalifikačnej dohody nemala sťažovateľka možnosť ani predpokladať výšku týchto nákladov v budúcnosti. V celej kvalifikačnej zmluve nemožno nájsť ani zmienku o určitom vyjadrení celkových nákladov.

9. Sťažovateľka ďalej namieta, že v skutočnosti uplatnený nárok žalobcu predstavuje požiadavku na vrátenie mzdy za prácu, ktorú sťažovateľka vykonala. Otázku, či išlo o dočasné pridelenie a výkon závislej práce, všeobecné sudy posúdili formalisticky a povrchné. Zo znenia § 58 ods. 2 Zákonníka práce dôkazné bremeno preukázania, že nejde o dočasné pridelenie, leží na zamestnávateľovi. Boli splnené všetky podmienky, aby sa výkon predmetnej činnosti *ex lege* považoval za dočasné pridelenie. Sťažovateľka zastáva názor, že ak nešlo o dočasné pridelenie a sťažovateľka vykonávala prácu v čase svojho pracovného voľna, podľa pokynov univerzitetnej nemocnice a bez nároku na odmenu, išlo o nelegálne zamestnávanie zo strany Univerzitetnej nemocnice Bratislava. K tomuto názoru sa najvyšší súd nevyjadril. Sťažovateľka namieta, že išlo o dočasné pridelenie a výkon závislej práce, za ktorú jej patrí mzda, a nie jej náhrada. Napadnutý rozsudok v odôvodnení konštatuje, že ani zákonodarca nepočíta s tým, že by špecializačné štúdium zdravotníckeho pracovníka predstavovalo pracovnú činnosť s poukazom na § 72 ods. 2 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 296/2010 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností v znení neskorších predpisov, no najvyšší súd neposkytol žiadne významové premostenie k veci sťažovateľky. Tvrdenie, že nešlo o prácu, považuje sťažovateľka za rozporné s vykonaným dokazovaním a obsahom zmlúv o spolupráci. Najvyšší súd podľa názoru sťažovateľky neposkytol riadne odpovede na jej argumentáciu, a preto považuje napadnuté rozhodnutie za arbitrárne a nepreskúmateľné.

III. Predbežné prerokovanie sťažnosti

10. Podstatou prerokúvanej veci je namietané porušenie práva sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivý proces spočívajúce v nesprávnom právnom posúdení platnosti kvalifikačnej zmluvy a jej obsahu, čo malo za následok porušenie aj jej vlastníckeho práva. Sťažovateľka je toho názoru, že išlo o dočasné pridelenie zamestnanca a výkon závislej práce, s čím sa všeobecné súdy nevysporiadali ústavne akceptovateľným spôsobom.

III.A. K napadnutému rozsudku krajského súdu:

11. Sťažovateľka bola oprávnená proti napadnutému rozsudku krajského súdu podať dovolanie, čo aj využila. Dovolanie predstavovalo účinný prostriedok ochrany označených práv sťažovateľky vo vzťahu k rozsudku krajského súdu, na základe ktorého najvyšší súd meritórne poskytol ochranu sťažovateľkiným základným právam i právam zaručeným dohovorom, ktorých porušenie namieta v sťažnosti doručenej ústavnému súdu. Je tak naplnená ústavná podmienka na aktiváciu princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), ktorá ústavnému súdu odníma právomoc konať a rozhodovať o ochrane označených základných práv i práva podľa dohovoru a jeho dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom krajského súdu. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.B. K napadnutému rozsudku najvyššieho súdu:

12. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy patrí len kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem vykonaných súdmi, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, teda ústavne neudržateľné, a zároveň by mali za následok z hľadiska intenzity ústavne relevantné porušenie základného práva alebo slobody. O arbitrárnosť súdneho rozhodnutia v súvislosti s právnym posúdením pritom ide spravidla vtedy, ak interpretácia a aplikácia právnej normy všeobecným súdom zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti.

13. Napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu sumarizované v bodoch 5 až 7 tohto uznesenia nevykazuje znaky arbitrárnosti, pretože je adekvátnou reakciou na dovolacie námietky sťažovateľky. Najvyšší súd sa zaoberal dovolacou argumentáciou riadne a zrozumiteľne a logicky svoje rozhodnutie odôvodnil. Nesúhlas sťažovateľky s poskytnutými úvahami najvyššieho súdu nie je dôvod na zrušenie napadnutého rozsudku ústavným súdom. Všeobecné súdy vychádzali z preukázaného skutkového stavu, keď ustálili, že sťažovateľka na seba zmluvne prevzala záväzok nahradiť náklady na svoje štúdium, ktoré vznikli žalobcovi z dôvodu platenia náhrady mzdy za poskytnuté dni pracovného voľna na účely vykonania študijnej praxe v Univerzitej nemocnici

Bratislava. K námietke, že kvalifikačná zmluva je neplatná, sa najvyšší súd vyjadril, že nedostatok predpísaných náležitostí nezistil a určenie celkových nákladov považoval za dostatočne určité.

14. K námietke nesprávneho právneho posúdenia platnosti kvalifikačnej zmluvy ústavný súd dodáva, že v čase jej uzavretia nebolo možné kvantifikovať náhradu nákladov ich vyčíslením konkrétnou sumou, pretože zmluvným stranám nemohlo byť zrejmé, o koľko dní pracovného voľna s náhradou mzdy pôjde, v akom rozsahu si kvalifikačnú prax bude sťažovateľka pokrývať dovolenkou, ako sa bude meniť jej priemerná mzda a pod. Zmluvné dojednanie v bode 6 predmetnej zmluvy, kde si zmluvné strany vymienili, aké konkrétne druhy nákladov spojených so zvyšovaním kvalifikácie má nahradiť zamestnanec a aká bude celková suma nákladov, preto všeobecné súdy vyhodnotili ako dostatočne určité a zrozumiteľné. Ústavný súd nenachádza ústavne relevantné pnutie tohto posúdenia s právom sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivý proces.

15. Námietku, že ide o faktické dočasné pridelenie a výkon závislej práce, všeobecné súdy považovali za nedôvodnú. Pri tomto hodnotení vychádzali z obsahu zmlúv o spolupráci, kde bolo vyslovene uvedené, že sa nemení obsah pracovného vzťahu sťažovateľky a žalobcu a nejde o dočasné pridelenie. Zároveň riadne odôvodnili, že išlo o študijnú prax, nie výkon závislej práce, za ktorú by patrila mzda. Absencia reakcie najvyššieho súdu na námietku nelegálneho zamestnávania nemá relevanciu pre rozhodovanie ústavného súdu, pretože nemá vecný súvis s rozhodovaním všeobecných súdov o splnení zmluvného záväzku sťažovateľky nahradiť náklady zamestnávateľovi za situácie, keď výkon praxe nie je považovaný za výkon pracovnej činnosti v zmysle závislej práce, a preto ani najvyšší súd nebol povinný sa ňou zaoberať.

16. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti nezistil nesprávne právne posúdenie veci, od ktorého sťažovateľka odvodzuje porušenie svojho vlastníckeho práva. K uloženiu povinnosti zaplatiť žalovanú sumu, čo znižuje jej majetkovú sféru, došlo v súlade so zákonom na základe jej zmluvného záväzku, ktorý na seba prebrala pre prípad porušenia dohodnutej doby trvania pracovného pomeru.

17. Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatuje, že medzi napadnutým rozsudkom a namietaným porušením označených základných práv sťažovateľky neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohla ústavný súd viesť k záveru o ich porušení, a preto ústavný súd sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

18. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. októbra 2024

Peter Molnár
predseda senátu